

POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku E. B.
przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w P.
o wypłatę świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 maja 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 listopada 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz radcy prawnego R. D. kwotę 120 (sto dwadzieścia), powiększoną o stawkę należnego podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy sądowej, udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2015 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w P. – w sprawie z wniosku E. B. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziałowi Regionalnemu w P. o wypłatę świadczenia – oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. z dnia 12 grudnia 2014 r., sygn. akt VIII U (...), oddalającego odwołanie wnioskodawcy od decyzji organu rentowego z dnia 9 czerwca 2014 r., znak (...)

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego wnioskodawca zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określone w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c. W ocenie skarżącego „zachodzi nieważność postępowania przed sądami obu instancji. Odwołujący w odwołaniu i apelacji podnosił, że domaga się wypłacenia rekompensaty z tytułu składek uiszczonych do ZUS, które KRUS sobie przywłaszczył i przyznanie świadczenia z KRUS za okres odprowadzania tam składek w związku z 16-letnią działalnością w sektorze rolniczym, który nie został uwzględniony w emeryturze ZUS. Tego rodzaju twierdzenia zdają się deprecjonować przedmiot zainteresowania Sądów meriti, który sprowadzał się do badania zasady tzw. niekumulacji świadczeń, jaka wynika z art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i art. 96 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd II instancji, podobnie jak Sąd I instancji, błędnie przyjął, że odwołujący ubiega się wypłatę emerytury rolniczej w zbiegu z emeryturą pracowniczą. Stanowisko odwołującego wskazuje, iż domagał się on bądź zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, które to roszczenie przewiduje art. 52 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, bądź ewentualnie zapłaty odszkodowania za niezgodne z prawem działanie organów administracji państwowej, o którym mowa w art. 417 k.c. To drugie żądanie, oparte na przepisie Kodeksu cywilnego, należałoby stosownie do art. 17 pkt 4 k.p.c. do właściwości sądu okręgowego (Sądu I instancji) tylko wówczas, gdyby przekraczało wartość 75 000 zł. Sądy meriti nie wyjaśniały jednak, czego domaga się odwołujący i jaka jest wartość jego roszczeń, choć powinny tego dokonać stosownie do art. 130 § 1 w zw. z art. 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Wartość przedmiotu roszczenie wyznaczała właściwość rzeczową sądu okręgowego, a w konsekwencji właściwy sąd do rozpoznania sprawy, o którym mowa w art. 379 pkt 4 k.p.c.”.

W świetle opisanych wyżej żądań odwołującego Sądy obu instancji nie badały ich znaczenia (charakteru) i zakresu, lecz skupiły się na bezzasadnym ich ocenianiu pod kątem naruszenia tzw. zasady niekumulacji tytułów ubezpieczenia pracowniczego i rolniczego. „Wobec powyższego mamy do czynienia z oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej, albowiem Sąd II instancji rozpoznając apelację odwołującego powinien był wziąć powyższe argumenty pod uwagę i należycie je

ocenić, skoro w myśl art. 382 i art. 378 § 1 k.p.c. jest sądem merytorycznym i bada sprawę na podstawie zebranego materiału w obu instancjach, przy czym co do obrazu prawa materialnego zobowiązany jest działać z urzędu. W tej sytuacji orzeczenie Sądu II instancji nie poddaje się kontroli kasacyjnej, gdyż jego uzasadnienie nie spełnia wymogów z art. 328 § 2 w zw. z art. 391 k.p.c., który nakazuje zawrzeć w nim m.in. rozważania prawne roszczeń objętych sprawą, a takowych co do żądania z art. 52 ust. 2 ustawy emerytalnej czy też art. 417 k.c. próżno szukać w świetle lektury uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia. Mając wzgląd na powyższe stwierdzić należy, że Sądy obu instancji orzekałyby również z naruszeniem art. 321 § 1 w zw. z art. 391 k.p.c., który nakazuje rozpatrywać żądanie zgłoszone, a nie inne żądania lub orzekać ponad żądanie”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że zachodzi nieważność postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c.

Nie ma zarzucanej w skardze nieważności postępowania sądowego

określonej w art. 379 pkt 4 k.p.c. W rozpatrywanej sprawie wnioskodawca wniósł odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 9 czerwca 2014 r., znak GE 0006693. Przedmiotem sprawy była wypłata świadczenia emerytalnego. Sprawę tę prawidłowo – stosownie do przepisu art. 477⁸ § 1 k.p.c. – jako sprawę z zakresu ubezpieczeń społecznych rozpoznał w pierwszej instancji Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych a w drugiej instancji Sąd Apelacyjny.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/ 07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga

kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Sąd drugiej instancji rozpoznawał apelację wnioskodawcy z zachowaniem reguł określonych w art. 382 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. Nie naruszył także art. 328 § 2 k.p.c. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera bowiem wszystkie elementy określone w art. 328 § 2 k.p.c. w zakresie wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Uzasadnienie wniosku nie uwzględnia stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w zakresie oceny spornej w sprawie kwestii. Sąd drugiej instancji ustalił, że wnioskodawca miał przyznane prawo do świadczenia emerytalnego KRUS (na podstawie decyzji wydanej w dniu 16 kwietnia 1997 r. przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego) oraz miał przyznane prawo do emerytury z ZUS (na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 marca 2012 r.). Emeryturę rolniczą pobierał on od 10 lutego 1997 r. do 31 marca 2012 r. Od 1 kwietnia 2012 r. decyzją z dnia 26 marca 2012 r. KRUS na wniosek odwołującego wstrzymał mu wypłatę tego świadczenia, albowiem odwołujący postanowił, że będzie pobierał wyższe świadczenie przyznane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Decyzją z 2 marca 2012 r. organ rentowy (ZUS) przyznał odwołującemu prawo do emerytury od dnia 1 grudnia 2011 r. i do ustalenia wysokości świadczenia uwzględnił 28 lat i 1 miesiąc okresów składkowych.

Sąd Apelacyjny stwierdził – powołując się na art. 19 oraz art. 25 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, że organ rentowy obliczając wysokość świadczenia odwołującego w 1997 r., a następnie dokonując jego przeliczenia kolejno wskazanymi powyżej decyzjami, dokonał prawidłowych

obliczeń i w żadnej mierze nie zaniżył wysokości należnego mu świadczenia. Sąd odwoławczy nie ma żadnych podstaw do dokonania nowych przeliczeń wysokości pobieranego przez odwołującego w przeszłości świadczenia emerytalnego z KRUS, zwłaszcza, że odwołujący nie przywołał żadnych nowych dowodów, nie wskazał na żadne nowe okoliczności sprawy, które nie były dotychczas uwzględniane przez organ rentowy, na podstawie których można byłoby dokonać ponownego przeliczenia świadczenia.

Według Sądu drugiej instancji brak jest podstaw do uwzględnienia wniosku odwołującego o wypłatę świadczenia emerytalnego z KRUS za okres od 1 grudnia 2011 r. do daty, od której pobiera emeryturę z ZUS, ponieważ możliwość pobierania dwóch świadczeń emerytalnych (z KRUS i z ZUS) jest wyłączona wprost przez art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (art. 96 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Wnioskodawca ma przyznane prawo do emerytury rolniczej i prawo do emerytury z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Odwołujący zdecydował, że będzie pobierał korzystniejsze dla niego świadczenie z ZUS, co oznacza, że zgodnie z przywołanym przepisem nie może on jednocześnie otrzymywać świadczenia z KRUS. Odwołujący nie może pobierać równolegle dwóch świadczeń (z KRUS i z ZUS) – wprawdzie istnieją wyjątkowe sytuacje pozwalające na wypłacanie ubezpieczonemu świadczeń z tych dwóch organów rentowych w zbiegu (art. 33 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników), to odwołujący nie należy do kręgu podmiotów mogących skorzystać z tego przywileju.

Według Sądu drugiej instancji brak jest podstaw prawnych do tego, aby wypłacić skarżącemu „rekompensaty z tytułu składek płaconych przez 28 lat do ZUS, które KRUS sobie przywłaszczył”. Odwołujący *de facto* domaga się bowiem wypłacenia przez KRUS składek, które uiszczał do ZUS. Brak jest jakiegokolwiek podstawy prawnej, w oparciu o którą odwołujący mógłby domagać się wypłaty składek, które były opłacane w innym organie, których w rzeczywistości organ rentowy KRUS nie pobierał.

Reasumując Sąd Najwyższy uznał, że odwołanie i apelacja wnioskodawcy zostały rozpoznane w zakresie kognicji sądu ubezpieczeń społecznych; wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawiera adekwatnego uzasadnienia

zarzucanej nieważności postępowania, ani nie jest w sposób oczywisty uzasadniony.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1.). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. ma podstawę w art. 98 k.p.c.

I.n